

Mats Fager
Trafikplanering
08-508 262 98
mats.fager@tk.stockholm.se

Till
Trafik- och renhållningsnämnden
2009-02-10

Taktisk planering av trimningsåtgärder i Stockholmstrafiken. Lägesrapport.

Förslag till beslut

1. Trafik- och renhållningsnämnden godkänner lägesrapporten.
2. Trafik- och renhållningsnämnden uppdrar åt kontoret att fortsätta samarbetet med Vägverket och AB Storstockholms Lokaltrafik enligt redovisade riktlinjer.

Magdalena Bosson
Förvaltningschef

Anette Scheibe
Avdelningschef

Sammanfattning

Tjänsteutlåtandet utgör en lägesrapport av det samarbete som pågår mellan Vägverket, AB Storstockholms lokaltrafik (SL) och Stockholms stad för att utveckla befintliga planeringsformer på kortare sikt, så kallad storstadsplanering. I denna ingår taktisk planering av trimningsåtgärder i Stockholmstrafiken som en väsentlig del.

Det är uppenbart att åtgärder alltmer behövs för att trimma och anpassa det existerande trafiksystemet i väntan på genomförandet av de stora

infrastruktursatsningarna. En ny form av planering behövs främst i storstäderna, som svarar mot steg 2 och 3 i den så kallade fyrstegsprincipen. Denna som ligger till grund för Vägverkets åtgärdsplanering innebär att i första hand övervägs och prövas åtgärder som kan påverka transportbehovet och valet av transportsätt, i andra hand åtgärder som ger ett effektivare utnyttjande av befintligt vägnät, i tredje hand förbättringsåtgärder och i fjärde och sista hand nyinvesteringar.

Under år 2008 togs en rapport ”Storstadsplanering, åtgärder 2009-12 för att mildra Stockholms trafikproblem” fram i samarbete mellan Vägverket, SL och Trafikkontoret. Denna är ett första försök att ta ett helhetsgrepp på behovet av trimningsåtgärder i Stockholm. Styrgruppen för regional framkomlighet anser på basis av första årets verksamhet att detta samarbete ska fortsätta och få fastare former.

Avsikten är att under 2009 ta fram en uppdaterad rapport där bland annat erfarenheterna från 2008 års flaskhalsstudie utnyttjas.

Bakgrund

För att säkra Stockholms utveckling och tillväxt krävs att invånare, näringsliv, besökare och turister tillförsäkras en god framkomlighet. Detta tjänsteutlåtande utgör en fördjupning av vissa av de områden som behandlades i tjänsteutlåtande till nämnden 2009-01-20 ”Framkomlighet i Stockholmstrafiken, lägesrapport.”

Storstadsplanering

Ett väl fungerande trafiksystem där vägförbindelser och kollektivtrafik kompletterar varandra ger förutsättningar för en stor arbetsmarknadsregion med god internationell konkurrenskraft.

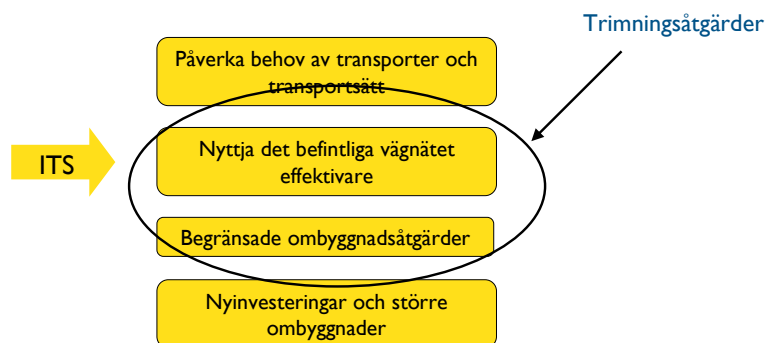
Infrastrukturplaneringen för vägar och banor har utvecklats under flera decennier. Perspektivet i denna planering är ofta mycket långsiktigt. Men stora projekt tar lång tid att planera och genomföra. Under tiden ökar regionens befolkning och transportbehov. Trafikproblemen växer. Under de mest belastade timmarna på morgon och kväll tar det cirka 2-3 ggr längre tid att färdas en viss sträcka än under resten av dygnet. Redan små störningar i trafiken, eller onormala väderförhållanden, ger stora konsekvenser runt om i Stockholms vägnät och trafikanterna upplever en betydande osäkerhet i förväntade restider.

Inom Stockholmsregionen pågår för närvaranden ett antal större väginvesteringar i olika skeden på det primära vägnätet. Dessa större investeringar bidrar efter färdigställande till att hålla framkomligheten uppe men leder ofta till ökade problem under de perioder byggnationerna pågår.

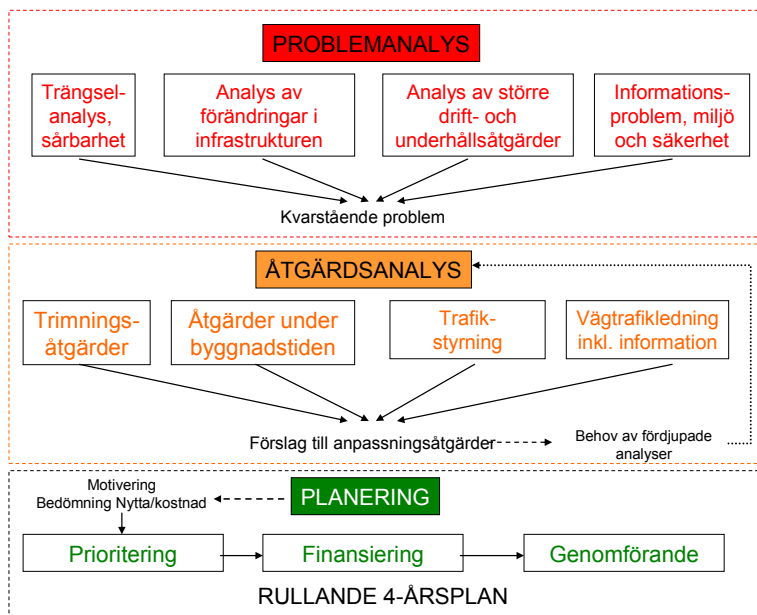
Spårkapaciteten i SL:s spårssystem utnyttjas i stort sett maximalt redan idag. För att kollektivtrafiken ska vara ett attraktivt förstahandsval krävs en utbyggnad av spårsystemen. I väntan på att spårtrafiken byggs ut är det viktigt att avlasta spårtrafiken med attraktiv busstrafik, vilket i sin tur kräver att framkomligheten under rusningstrafiken är säkrad.

Det är uppenbart att åtgärder alltmer behövs för att trimma och anpassa det existerande trafiksystemet i väntan på genomförandet av de stora infrastruktursatsningarna. En ny form av planering behövs främst i storstäderna, som svarar mot steg 2 och 3 i den så kallade fyrstegsprincipen, som innebär att i första hand övervägs och prövas åtgärder som kan påverka transportbehovet och valet av transportsätt, i andra hand åtgärder som ger ett effektivare utnyttjande av befintligt vägnät, i tredje hand förbättringsåtgärder och i fjärde och sista hand nyinvesteringar.

Fyrstegsprincipen

Åtgärder som kan vara aktuella är bl.a. trafikstyrning, smärre förbättringsarbeten, trafikinformation, ändrad körfältsindelning, vägmarkeringar, rampstyrning, annan typ av vägtrafikledning samt utökad vägassistans och övervakning. Under 2008 gjordes ett försök att etablera denna nya form av storstadsplanering, som syftar till att samordna Vägverkets, Stockholm stads och SL:s insatser för att bemästra framkomlighetsproblemen i trafiken inom ramen för existerande trafikinfrastruktur. En systematisering av denna typ av planering innebär identifiering av planeringsskeden enligt nedanstående schematiska bild:

Problemanalys

I rapporten Storstadsplanering belyses ett trettiotal större flaskhalsar på regionens primära vägnät. Denna bild har kompletterats och delvis reviderats efter det att rapporten skrevs genom den flaskhalsstudie som utfördes våren 2008. Rapporten finns i sin helhet i bilaga 1.

Åtgärdsanalys

Andra steget i den rullande planeringen består i en åtgärdsanalys. Lösningar för att mildra eller lösa trängselproblem studeras. En erfarenhet av den första planeringsomgången är att metodiken för kostnad/nytta-analys av trimningsåtgärder behöver utvecklas.

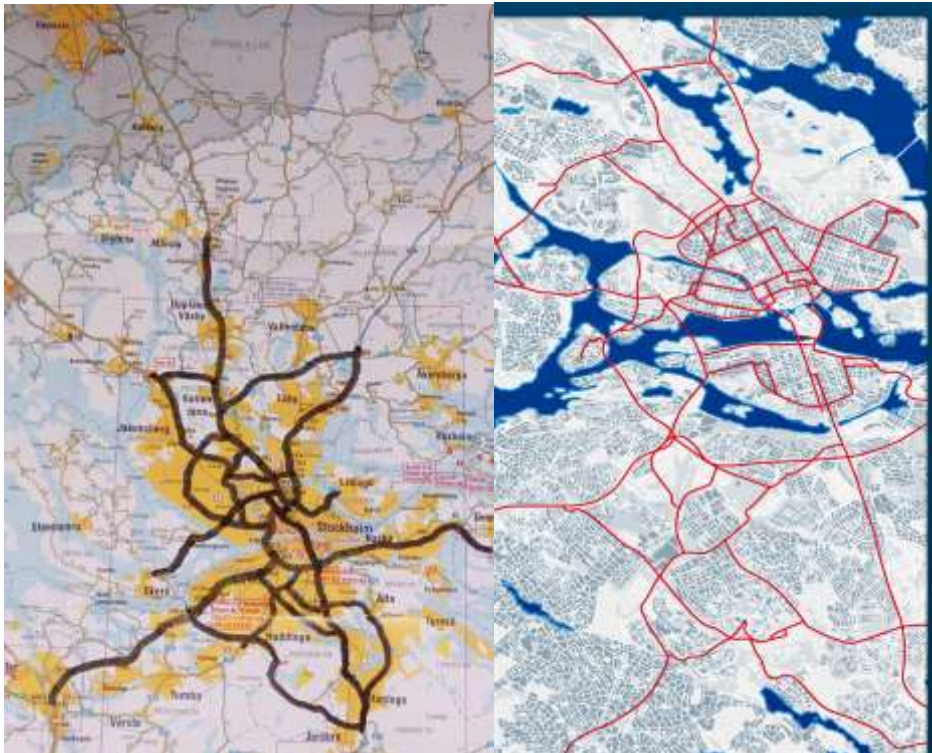
Verksamhetsplanering

Tänkbara trimningsåtgärder prioriteras och samordnas i en gemensam tidplan med angivande av finansiering. I rapporten finns ett förslag till åtgärdsprogram för perioden 2009-2012. Arbete pågår just nu med ett definitivt förslag på åtgärder finansierade med trängselskattemedel under 2009 där hänsyn tagits även till färiska data från bl.a. flaskhalsstudien 2008.

Vägledande strategier och principer

I samband med Stockholmsförhandlingen och upprättandet av överenskommelsen om en gemensam trafiklösning för Stockholmsregionen beslöts om ett fördjupat samarbete mellan Vägverkets Region Stockholm, SL och Stockholm stad för att förbättra den kortsiktiga planeringen. En styrgrupp för regional framkomlighet bildades. Ett primärt regionalt vägnät som bär de stora resenärsströmmarna med bil och buss har pekats ut (se bild nedan). Detta nät har en radie på tre-fyra mil

och har Södertälje och Arlanda som ytterpunkter. I samarbetet strävas efter en samsyn beträffande framkomlighet, säkerhet, väghållningsinsatser, övervakning, info, trafikstyrningsprinciper och tillståndsgivning. Ett antal principer för funktionaliteten hos det primära nätet har antagits av styrgruppen.

Det primära regionala vägnätets yttre respektive inre delar.

Erfarenheter av den taktiska planeringen

Ett stort steg mot ett totalgrepp för ett fungerande trafiksystem för trafikanterna i Stockholm oavsett huvudman har tagits genom denna gemensamma planeringsomgång där Trafikkontoret, SL och Vägverket deltagit. Nästa steg är att fördjupa samarbetet och analyserna ytterligare. Under hösten 2008 färdigställdes en omfattande flaskhalsanalys som ger underlag för revidering av planen 2009 och nya åtgärder 2010-12. Samarbetet bör också kunna leda till större möjligheter att samplanera konkreta åtgärder t.ex. en flaskhals för samtliga trafikslag bör prioriteras bland åtgärderna.

Målet under 2008 var att etablera den taktiska mellansiktiga planeringen och skaffa erfarenheter inför framtiden. Styrgruppen för regional framkomlighet anser på basis av första årets verksamhet att samarbetet bör fortsätta och få fastare former. Flera förslag till förbättringar av analyser och underlag till 2009 års planering har förts fram och redovisas i rapporten.

Trafikkontorets förslag

Kontoret föreslår att trafik- och renhållningsnämnden godkänner lägesrapporten samt uppdrar åt kontoret att fortsätta samarbetet med Vägverket och SL med storstadsplanering för bättre framkomlighet i Stockholmsregionen i enlighet med redovisade riktlinjer.

Slut